

1.

Центр колонії Теплиць. Початок XX ст.
Mittelpunkt der Kolonie Töplitz. Anfang 20. Jh.

Серед поселених у перші роки «варшавських колоністів» (1 646 сімей) дві третини виявилися слов'янами – кашубами, які говорили нижньонімецькою. Погане облаштування, зловживання і свавілля чиновників, катастрофічний стан житла, хвороби викликали у 1815 р. виступ кількох тисяч відчайдушних колоністів на чолі з пастором Ф. Шнабелем. Проти них були скеровані війська, зачинателів піддали екзекуції, а пастора арештували і віддали під суд. Він помер через 5 років ув'язнення, так і не дочекавшись судового рішення. У 1817 р. усі німецькі колонії були перейменовані на честь перемог Росії над армією Наполеона. Так у Буджацькому степу з'явилися Тарутине, Бородіно, Лейпциг, Париж, Кульм, Теплиць, Кацбах та інші.

3.

Ігнатій Ліндль (1774–1845). 1840. З 1820 р. він пробст католицьких церков півдня Росії, але відкрито проповідував ідеї протестантизму, вигнаний за кордон (1823).

Ignaz Lindl (1774–1845). 1840. Ab 1820 Probst der katholischen Gemeinden Südrusslands, bekannte sich offen zum Protestantismus, wurde des Landes verwiesen (1823).

4.

Außer Bulgaren und Gagausen aus türkischen Besitzungen, wurden auch Deutsche aus dem ehemaligen Herzogtum Warschau aufgenommen, dessen größter Teil Russland zugeschlagen wurde (1813) und die Bezeichnung Kaiserreich Polen bekam. Dort hatten sich um die Wende des 18. zum 19. Jahrhundert Schwaben aus Württemberg niedergelassen.

4. Лютеранська церква у Сараті (збудована у 1840 р.), повернена Німецькій євангелічно-лютеранській церкві в Україні. 2018
Evangelisch-lutherische Kirche zu Sarata (errichtet 1840), der Deutschen evangelisch-lutherischen Kirche in der Ukraine zurückgegeben. 2018

Die erste deutsche Kolonie wurde im Budschak 1814 gegründet. Unter den in den ersten Jahren angesiedelten „Warschauer Kolonisten“ (1646 Familien) waren zwei Drittel slawische Kaschuben, die Plattdeutsch sprachen. Die schlechte Unterbringung, Missbrauch und Willkür der Beamten, der katastrophale Zustand der Behausungen und Krankheiten führten zu Unruhen mehrerer Tausend verzweifelter Kolonisten mit Pastor F. Schnabel an der Spitze. Gegen sie wurde Militär eingesetzt, die Anführer wurden bestraft, den Pastor hat man verhaftet und vor Gericht gestellt. Er verstarb im Gefängnis, ohne ein Gerichtsurteil erlebt zu haben. 1817 wurden alle deutschen Kolonien zu Ehren der Siege Russlands gegen die Armee Napoleons umbenannt. So kamen in die Steppen des Budschak Ortsnamen wie Tarutino, Borodino, Leipzig, Paris, Kulm, Töplitz, Katzbach u. a.

У 1822 р. католицькому священнику Ліндлю та його послідовникам з Баварії і Вюртемберга було дозволено поселитися окремою колонією, названою Сарата. Тут фактично утворилася секта – соціально-релігійне братство, де роботи велися спільно, а результати праці розподілялися рівноцінно. Тут же на гроші, заповідані колоністом Х.Ф. Вернером (1823), відкрито центральне училище (1844), назване «Вернерівським». Колонію Шабо заснували вихідці реформатського віросповідання зі Швейцарії, пізніше до них підселили німців з інших колоній. Щоб компенсувати людські втрати від чуми (1829), занесеної в колонії під час російсько-турецької війни, і холери (1831), у 1833–1842 рр. відбулося нове переселення з Царства Польського і Вюртемберга. У колоніях також осіли мазури-лютерани зі Східної Пруссії, які вважали себе поляками. До моменту скасування колоніального відомства (1871) населення 25 німецьких колоній нараховувало близько 35 тис. осіб. Згодом число німецьких населених пунктів зросло до 163.

5.

6.

6. Ножиці для стрижки овець. 1920-ті рр.
Районний історико-краєзнавчий музей, Сарата Одеської області
Schafschere. 1920er Jahre.
Historisch-heimatkundliches Rayonmuseum Sarata, Gebiet Odessa

5. Обрізання винограду в Шабо. Початок XX ст.
Weinreben schneiden in Schaba. Anfang 20. Jh.

Поруч з основними заняттями – хліборобством і вівчарством, колоністи успішно займалися виноробством, ткацтвом, домашніми ремеслами. Своїми винами прославилася німецько-швейцарська колонія Шабо. Колоністи привезли виноградні лози європейських сортів і знання європейського виноробства, вони першими в Бессарабії почали обрізати лозу. Через 20 років у Шабо росли 200 тис. виноградних кущів – шоста частина усіх виноградників німецьких колоній Бессарабії. До 1871 р. в колонії на рахувалося до 2 млн кущів. У наші дні «Шабо» – відома торгова марка вин.

У 1918 р. Бессарабія стала частиною Румунії. У роки громадянської війни і після повстання колоністів під Одесою (1919) багато уродженців бессарабських колоній, які мешкали в інших регіонах, повернулися на Батьківщину. У міжвоєнний період німці прикордонних територій, що нелегально залишали СРСР через Дністер, оселялися у родичів у Бессарабії. Після її приєднання до СРСР (1940) майже всі бессарабські німці (93,5 тис.) були піддані адміністративному переселенню в Рейх і окуповані ним території, залишилося всього 506 осіб. В опустілі колонії незабаром почалося заселення радянських громадян-колгоспників. Весною 1944 р. під час відступу румунська влада поселила в німецькі колонії молдаван з колишніх болгарських поселень у Приазов'ї і Криму. У 1945–1947 рр. у ці села радянська адміністрація заселила українське населення з Польщі. Частина колишніх німецьких колоній була повністю знищена при облаштуванні в Одеській області Тарутинського військового полігону площею у 24 тис. га (1946).

8.

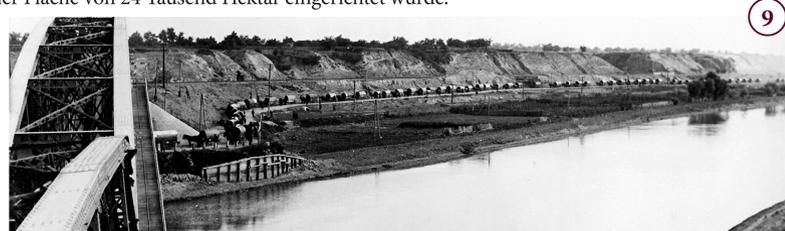

8. Прощальне відвідування кладовища в колонії Гофнунгсталь перед переселенням. 1940

8. Abschiedsbesuch auf dem Friedhof der Kolonie Hoffnungstal vor der Umsiedlung. 1940

9. Обоз бессарабських німців перед мостом через Прут на новому радянсько-румунському кордоні. 1940

9. Bessarabiendeutscher Umsiedler-Treck an der Brücke über den Pruth an der neuen sowjetisch-rumänischen Grenze. 1940

9.

Kolonie Hoffnungstal

Тоспунгсталь

